

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การมีส่วนร่วม ในกิจกรรมนักศึกษา และสภาพแวดล้อมของวิทยาลัยพยาบาล กับภาวะผู้นำของนักศึกษา พยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในการเสนอเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอเป็นลำดับดังนี้

1. ความหมายของภาวะผู้นำ
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำ
3. ชีวิตของนักศึกษาพยาบาล
4. การเสริมสร้างภาวะผู้นำในนักศึกษาพยาบาล
5. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนักศึกษา
6. สภาพแวดล้อมในสถาบันการศึกษา
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ

1. ความหมายของภาวะผู้นำ

"ภาวะผู้นำ" บางครั้งใช้คำว่า "ผู้นำ" หรือ "ผู้บังคับบัญชา" ตรงกับคำใน ภาษาอังกฤษว่า "Leadership" ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า "ภาวะผู้นำ" ไว้ต่าง ๆ ดังนี้

ภาวะผู้นำ หมายถึง การที่ผู้นำใช้อิทธิพล หรืออำนาจหน้าที่ในความสัมพันธ์ซึ่งมี อยู่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยการ โดยใช้กระบวนการ ติดต่อกันและกัน เพื่อมุ่งให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ (สมพงษ์ เกษมสิน, 2526 อรุณ รักรธรรม, 2527)

ภาวะผู้นำ หมายถึง เป็นกระบวนการของการสั่งการและการใช้อิทธิพลต่อ กิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกของกลุ่ม (สมยศ นาวิการ, 2538)

ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการส่งเสริมและช่วยเหลือผู้อื่นให้ทำงานด้วย ความกระตือรือร้น เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ (David and Newstrom, 1985 อ้างถึงใน พูลสุข นิงคานนท์, 2539)

ภาวะผู้นำ หมายถึง การใช้อิทธิพลมีลักษณะเป็นศิลปะหรือกระบวนการใช้อิทธิพลเหนือบุคคลอื่น เพื่อให้เขามีความเต็มใจและกระตือรือร้นต่อความสำเร็จของเป้าหมายกลุ่ม (Koozt'z and Others, 1989 อ้างถึงใน พูลสุข หิงคานนท์, 2539)

ภาวะผู้นำ หมายถึง การใช้อิทธิพลของบุคคลหรือของตำแหน่งให้ผู้อื่นยินยอมปฏิบัติตาม เพื่อที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่มตามที่กำหนดไว้ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2536 อ้างถึงใน พูลสุข หิงคานนท์, 2539)

ภาวะผู้นำ หมายถึง การส่งเสริมช่วยเหลือ ชี้นำให้บุคคลอื่นปฏิบัติตาม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ (พูลสุข หิงคานนท์, 2539)

ภาวะผู้นำ หมายถึง การใช้อิทธิพลในความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำ และผู้ร่วมงาน ซึ่งมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างจริงจัง และนำไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน (Rost and Manfredi, 1994)

ภาวะผู้นำ หมายถึง การใช้อำนาจที่ไม่ได้เกิดจากการบังคับ และสิ่งที่แสดงถึงอิทธิพลในการสั่งการ และการประสานงานระหว่างสมาชิกในองค์การ เพื่อทำให้จุดมุ่งหมายขององค์การสำเร็จลุล่วงได้ (Wagner and Hollenbeck, 1995)

ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะชักจูงผู้อื่นให้ร่วมมือร่วมใจกับตนดำเนินการไปสู่จุดหมายของตนได้ (อรุณ รักธรรม, 2527)

ภาวะผู้นำ หมายถึง เป็นสิ่งที่ปกคลุม ปรับเปลี่ยน แต่งเสริม สร้างเสริมได้เสมอ และเป็นไปตามรูปแบบของการสื่อสารสองทาง ระหว่างผู้นำ และผู้ร่วมงาน โดยการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน อย่างมีรูปแบบที่มุ่งความสำเร็จของงาน (ทวงรัตน์ บุญญานุรักษ์, 2534)

ภาวะผู้นำ หมายถึง การที่ผู้นำใช้อิทธิพลในความสัมพันธ์ซึ่งมีอยู่ ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยความสะดวก โดยใช้กระบวนการติดต่อซึ่งกันและกัน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย (กวี วงศ์พุดม, 2539)

Stogdill (1974: 259 cited in Yuki, 1994) ได้รวบรวมคำจำกัดความภาวะผู้นำในแง่ต่าง ๆ ไว้ ดังต่อไปนี้

ภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมของปัจเจกบุคคล เมื่อเขาชี้นำกิจกรรมของกลุ่มไปสู่เป้าหมายร่วมกัน

ภาวะผู้นำ หมายถึง การใช้อิทธิพลระหว่างบุคคล ในสถานการณ์และการชี้นำผ่านกระบวนการติดต่อสื่อสาร เพื่อบรรลุเป้าหมายเฉพาะหรือเป้าหมายร่วมกัน

ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการของการใช้อิทธิพลต่อกิจกรรมของกลุ่ม เพื่อบรรลุเป้าหมาย

ภาวะผู้นำ หมายถึงกระบวนการให้แนวทางที่มีความหมาย เพื่อความพยายามร่วมกัน และความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายาม เพื่อบรรลุเป้าหมาย

ภาวะผู้นำ หมายถึง การริเริ่ม และคงไว้ซึ่งโครงสร้างของความคาดหวัง และการมีปฏิสัมพันธ์ จากแนวคิดที่เกี่ยวกับ "ภาวะผู้นำ" ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้สรุปความหมาย "ภาวะผู้นำ" ว่า หมายถึง กระบวนการที่ผู้นำใช้อิทธิพลอย่างมีศิลปะ และอำนาจหน้าที่กับผู้อื่น หรือผู้ได้บังคับบัญชา โดยใช้สัมพันธภาพ, ความสามารถในการชักจูง และกระบวนการติดต่อ ซึ่งกันและกัน เพื่อปฏิบัติการและอำนวยความสะดวกให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งเอาไว้

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำ

Sharon, F. (1993); Wagner, J.A. and Hollenbeck, J.R. (1995); กวี วงศ์พุม (2539) ได้กล่าวไว้ว่า มีการแยกทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำไว้ออกเป็น 3 ทฤษฎีใหญ่ ๆ ดังนี้

2.1 ทฤษฎีลักษณะผู้นำ (Trait Theories)

ทฤษฎีนี้เชื่อว่า บุคคลบางคนเกิดมาพร้อมด้วยลักษณะบางประการ ที่จะช่วยสนับสนุนให้เขาเป็นผู้นำได้ ซึ่งหมายถึงคุณลักษณะ ดังนี้

2.1.1) *บุคลิกภาพ (Personality)* เป็นเรื่องที่ดีติดมากับตัวของบุคคลแต่ละคน ในส่วนที่สามารถปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นได้ บุคลิกภาพดังกล่าว คือ

- ก. ความสามารถในการปรับตัว เป็นความสามารถทั่วไปของบุคคล
- ข. ความต้องการที่จะนำ ซึ่งอาจจะเป็นความสามารถในส่วนลึก ๆ มองไม่เห็นชัดนัก แต่ก็สามารถค้นหาได้
- ค. ความมั่นคงทางอารมณ์ ซึ่งแต่ละคนจะมีนิสัยทางด้านอารมณ์ของ อารมณ์ การควบคุมอารมณ์ได้มากน้อยเพียงใด
- ง. ความเป็นตัวของตัวเอง มีอำนาจในการตัดสินใจต่าง ๆ ตามสภาพสังคม และวัฒนธรรม
- จ. ความอดสาหะพยายาม หมายถึงความอดทนของแต่ละบุคคลที่จะพยายาม พินฝ่าอุปสรรคนานาประการ
- ฉ. ความคิดสร้างสรรค์ ถือเป็นพรสวรรค์อย่างหนึ่งที่มีความสนใจในเรื่องใด เรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ แล้วคิดออกมาเป็นรูปธรรม

ข. ความทะเยอทะยาน เป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องการความสะดวกสบายใหม่ ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา

2.1.2) ความรู้ความสามารถ (Intelligence) จะเห็นได้จาก

ก. เขาว์ปัญญา คนเราทุกคนมีสติปัญญาความเฉลียวฉลาดแตกต่างกันไป อาจจะช่วยสาเหตุหลาย ๆ ประการ ทั้งเรื่องพันธุกรรม สภาพแวดล้อม การแข่งขัน การฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้ที่สนใจในการศึกษาเล่าเรียน

ข. ความแม่นยำในการตัดสินใจ เพราะเราต้องทำการตัดสินใจอยู่ตลอดเวลาในการทำงาน การดำรงชีวิต การตัดสินใจที่แม่นยำจึงต้องอาศัยประสบการณ์

ค. ระดับความรู้ ทุกคนสามารถศึกษาเล่าเรียนได้ไม่เท่ากัน เพราะสมองแต่ละคนไม่สามารถรับอะไรได้อย่างเต็มที่ คือมีการจุความจำไว้เท่ากัน แต่การรับรู้ การถ่ายทอด อาจจะมีบางสิ่งบางอย่างแตกต่างกันออกไป เราจึงวัดระดับความรู้ได้จากการศึกษาในระดับที่สูง ๆ ขึ้นไปของแต่ละคน

ง. ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา สื่อภาษาเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ทุกชาติ ซึ่งจะมีภาษาของตนเองหรือไม่ก็ตาม แต่การพูดถือเป็นเรื่องของการสื่อความหมายให้สามารถเข้าใจกัน ผู้นำที่มีความสามารถในการพูดและเขียนย่อมได้เปรียบกว่า

2.1.3) คุณลักษณะด้านสังคม (Social Skill) ทุกคนต้องมีการเข้าสังคม เพราะคนเราไม่สามารถอยู่คนเดียวในโลกได้ คุณลักษณะด้านสังคมมีดังนี้

ก. การรู้จักประนีประนอม การที่เราทำงานร่วมกับคนอื่น ผลประโยชน์เป็นเรื่องที่มีความสำคัญไม่น้อย ด้วยเหตุนี้จึงต้องการคนที่จะมาประสานผลประโยชน์ หรือเป็นคนที่ยอมประนีประนอมให้ทุกคนที่ร่วมงานเกิดความพอใจ

ข. ความสามารถในการบริหาร งานบริหารเป็นการใช้ศิลปะ ซึ่งแต่ละคนไม่สามารถใช้ได้ทัดเทียมกัน ด้วยข้อจำกัดต่าง ๆ นานา

ค. ความร่วมมือ ถือเป็นเรื่องสำคัญมากในการเป็นผู้นำ เพราะผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่สามารถชักจูงให้ผู้ร่วมงานตั้งใจทำงาน หรือทำตามที่ผู้นำต้องการด้วยความเต็มใจ

ง. ความเป็นที่นิยมชมชอบ บุคคลที่ถูกนิยมชมชอบ คือบุคคลที่ทำให้เราเกิดความรู้สึกอยากรู้จัก อยากทักทาย มีความเลื่อมใสศรัทธาในตัวบุคคลนั้น

จ. ความเป็นนักการทูต การที่จะเป็นนักการทูตที่ดีนั้น ต้องอาศัยปฏิภาณไหวพริบมากมาย เพราะต้องเอาใจเขามาใส่ใจเรา แก้ไขปัญหาใหญ่ ๆ ให้เป็นเรื่องเล็กได้ อีกทั้งต้องให้ความสามารถหลาย ๆ ด้านประกอบกัน ซึ่งไม่ใช่การพูดเป็นเพียงอย่างเดียว

2.1.4) คุณลักษณะด้านกายภาพ (Physical Characteristic) ถือเป็นเรื่องที่ติดตัวมาอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจสามารถแก้ไขได้ คุณลักษณะด้านกายภาพมีดังนี้

ก. น้ำหนักและส่วนสูง มีนักจิตวิทยาได้ทำการทดสอบเรื่องน้ำหนักกับการเป็นภาวะผู้นำ แต่ไม่มีความสำคัญอย่างมีนัยสำคัญ

ข. การฝึกฝน นับเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในการดำรงชีวิต การที่ร่างกายของคนเราได้รับการออกกำลังกาย การฝึกฝนให้ใช้ความคิด การนั่งสมาธิ ล้วนแล้วแต่มีส่วนทำให้จิตใจเยือกเย็น สามารถพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นผู้นำได้ในที่สุด

ค. ความสมบูรณ์ของร่างกาย การรักษาดูแลให้พ้นจากโรคภัยไข้เจ็บถือเป็นตามขั้นประเสริฐตามหลักพระพุทธศาสนา ดังนั้นความสมบูรณ์ต้องมีส่วนประกอบด้านอื่นด้วย เช่น การรักษาความอบอุ่นของร่างกาย การพักผ่อนที่เพียงพอ การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น

สรุปแล้ว คุณลักษณะสำคัญของการเป็นผู้นำตามทฤษฎีดังกล่าว จะสามารถในการส่งผลให้ผู้นำทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ คือมี

1. ความเจตียวฉลาด หมายถึง ความสามารถและทักษะในการติดต่อสื่อสาร ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการจูงใจ เพื่อที่จะก่อให้เกิดหรือทำให้ได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมงานหรือผู้อยู่ในบังคับบัญชา

2. ความเจริญวัยด้านสังคม หมายถึง ความเป็นผู้ใหญ่ทางด้านอารมณ์ คือความสามารถในการรักษาไว้ซึ่งความสงบทางใจ เมื่อแพ้หรือประสบชัยชนะ รวมถึงความสำเร็จต่าง ๆ มีการควบคุมอารมณ์ได้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเคารพในตนเอง และมีความสนใจในขอบเขตที่กว้าง

3. แรงจูงใจภายใน เป็นความปรารถนาที่จะให้ประสบความสำเร็จ เป็นการตอบสนองความต้องการระดับสูงของมนุษย์ทุกคน

4. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง เป็นผู้ที่ยอมรับว่า การร่วมมือระหว่างกันเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการทำงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพนั่นเอง

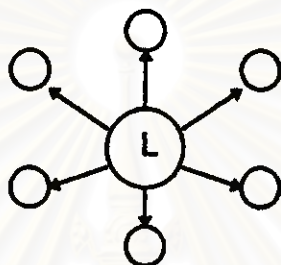
2.2 ทฤษฎีพฤติกรรมของผู้นำ (Behavioral Theories)

ทฤษฎีนี้เชื่อว่า แบบของพฤติกรรมของผู้นำเป็นเครื่องชี้ถึงแบบและความสำเร็จของความเป็นผู้นำ การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้นำนี้ทำกันหลายแห่ง ในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งแบ่งพฤติกรรมของผู้นำออกเป็น 3 พฤติกรรม ดังนี้

2.2.1) พฤติกรรมของผู้นำตามแบบเผด็จการ (Autocratic Style)

เป็นผู้นำที่รวมการตัดสินใจไว้ที่ตนเอง จะเป็นผู้กำหนดเป้าหมายและวิธีการที่จะนำไปสู่เป้าหมายนั้น และจะควบคุมเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด ซึ่งทำให้ขนาดของการควบคุมและกำกับการมอบหมายงานมีน้อยมาก

แบบพฤติกรรมของผู้นำประเภทนี้มีความเหมาะสมในสถานการณ์สงคราม เนื่องจากต้องการความรวดเร็วและแน่นอน สามารถแสดงให้เห็นตามรูปนี้

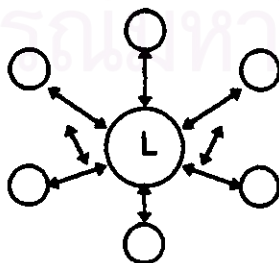

ที่มา (กวี วงศ์พูน, 2539: 120)

ผลผลิตของผู้บังคับประเภทนี้จะสูง แต่ความพอใจในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาจะมีน้อย ขาดความกระตือรือร้น ทำงานไปได้เพราะกลัวจะถูกลงโทษ

2.2.2) พฤติกรรมแบบประชาธิปไตย (Democratic or Participative Style)

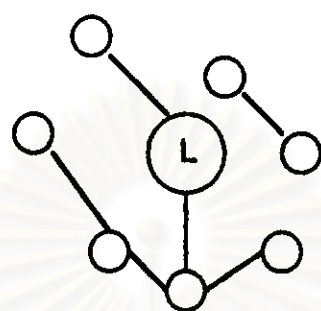
เป็นผู้นำที่เข้ามามีส่วนร่วม ผู้บังคับประเภทนี้จะดึงผู้ใต้บังคับบัญชาให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ด้วยความเชื่อว่าการเข้ามามีส่วนร่วมจะทำให้ได้ความคิดเห็นที่กว้างขวางขึ้น และทำให้การยอมรับจากสมาชิกมีมากขึ้น ผู้นำแบบประชาธิปไตยแสดงให้เห็นได้ตามรูปนี้

ที่มา (กวี วงศ์พูน, 2539: 120)

2.2.3) พฤติกรรมแบบเสรีนิยม (Laissez - Faire Style)

เป็นผู้นำประเภทที่ค่อนข้างจะ "ปล่อย" คือ จะให้คำแนะนำทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับ จุดมุ่งหมาย แล้วปล่อยให้ผู้ใต้บังคับบัญชากำหนดแนวทางการปฏิบัติเอง ซึ่งวิธีการนี้ผู้ใต้บังคับ บัญชามีอิสระอย่างมาก และผู้ที่ทำงานจะถูกจูงใจด้วยตัวของเขาเอง ลักษณะความสัมพันธ์จะเป็นดังนี้

ที่มา (ทวี วงศ์บุญ, 2539: 121)

ผู้นำประเภทนี้ จะมีลักษณะเหมือนกับผู้ที่คอยให้ข้อมูลข่าวสาร เมื่อ สมาชิกต้องการเท่านั้น ลักษณะความสัมพันธ์จะมีน้อย การทำงานเป็นไปในลักษณะเกรงใจ ไม่มีกฎเกณฑ์ ถือตัวใครตัวมัน ผู้นำจึงไม่สามารถเป็นหลักยึดได้

2.3 ทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์ (Contingency Theories)

ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ความสัมพันธ์ระหว่างแบบของผู้นำและความสำเร็จใน สถานการณ์ที่ผู้นำมีความสามารถในการควบคุมอยู่ในระดับต่าง ๆ สถานการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวมีดังนี้

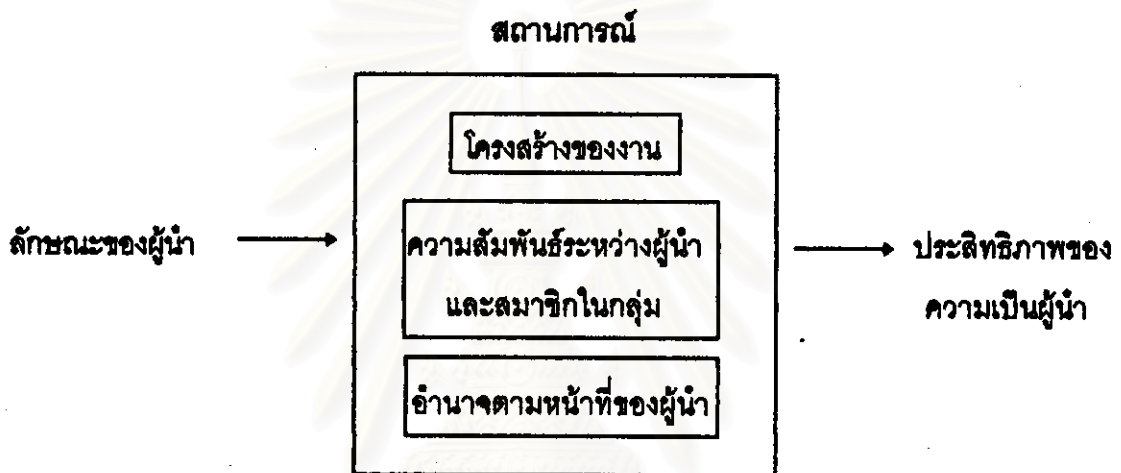
Relationship Motivated Leader
ประสบความสำเร็จ

ที่มา (ทวี วงศ์บุญ, 2539: 121)

ระบุว่ายังมีตัวแปร 3 ตัวแปรที่จะอธิบายถึงระดับของการควบคุมสถานการณ์คือ

- 1) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและสมาชิกในกลุ่ม
- 2) โครงสร้างของงาน ซึ่งหมายถึง ระดับของความแจ่มชัดของจุดมุ่งหมายของงาน ขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ตลอดจนแนวทางในการทำงาน
- 3) อำนาจตามหน้าที่ของผู้นำ ซึ่งหมายถึง ระดับอำนาจของผู้นำในการให้คุณและให้โทษผู้ใต้บังคับบัญชาหรือสมาชิกในกลุ่ม

อิทธิพลต่อประสิทธิภาพของผู้นำในการบังคับบัญชา ดังภาพต่อไปนี้

ทีมา (กวี วงศ์ทุฒ, 2539: 122)

การเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ต่าง ๆ นั้น ทฤษฎีนี้เชื่อว่า วิธีการของผู้นำในการที่จะสร้างอิทธิพลสามารถโน้มน้าวจิตใจของผู้ใต้บังคับบัญชา รวมไปถึงการรับรู้วัตถุประสงค์ในการทำงาน วัตถุประสงค์ส่วนบุคคล และความสัมพันธ์หรือเส้นทางที่จะก้าวหน้าต่อไป

การเห็นความสำเร็จขององค์การ จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับในการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้นำต้องกระทำการดังนี้

2.3.1 การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและสมาชิก (Leader - Member Relationship) กระทำได้โดย

- ก. ใช้เวลากับผู้ใต้บังคับบัญชาให้มากขึ้น ในส่วนที่เป็นกิจกรรมทั่วไป ซึ่งไม่เกี่ยวกับการทำงาน เช่น อาจจะช่วยรับประทานอาหารเช้าในบางโอกาส
- ข. จัดให้มีกิจกรรมหรือการสังสรรค์ระหว่างหมู่คณะ
- ค. พยายามชักนำบุคคลที่มีลักษณะที่ท่านต้องการ เข้ามาทำงานในกลุ่มของท่าน ด้วยวิธีการที่ฉลาด ไม่ทำให้บุคคลนั้นมีจุดเด่นหรือมีปมด้อย

- ง. อาสาที่จะควบคุมดูแลบังคับบัญชาลูกน้องที่มีปัญหา
- จ. เพิ่มขวัญในการทำงาน โดยการให้สิทธิพิเศษต่าง ๆ

2.3.2 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของงาน (Task Structure) โดยผู้นำสามารถกระทำการ ดังนี้

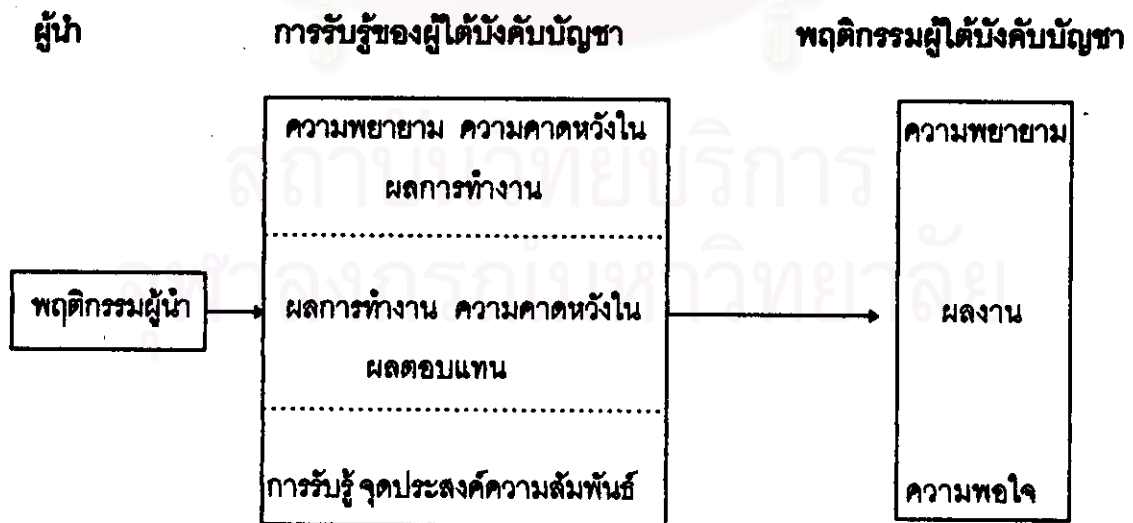
- ก. ร้องขอต่อผู้บังคับบัญชาให้เพิ่มงานที่ไม่เคยทำ
- ข. ชักชวนให้กลุ่มมีการวางแผนร่วมกัน เกี่ยวกับขั้นตอนในการทำงาน
- ค. แยกงานให้มีส่วนย่อย ๆ เพื่อสะดวกในการทำงาน

2.3.3 การเปลี่ยนแปลงอำนาจโดยชอบธรรม (Position Power) ซึ่งสามารถกระทำได้ดังนี้

- ก. พยายามทำตัวให้อยู่ในระดับเดียวกันกับผู้ใต้บังคับบัญชา
- ข. ให้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน
- ค. พยายามปรึกษาหารือ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความรู้สึกว่ามีส่วนร่วม
- ง. ชักชวนให้มีพนักงานร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่ไม่สำคัญมากนัก

ทฤษฎีนี้มีสมมติฐานว่า หน้าทีหลักของผู้นำ คือ การมีพฤติกรรมที่ส่งเสริมการทำงานหรือสนับสนุนช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา เช่น ถ้าลักษณะของผู้นำ คือ การมีพฤติกรรมที่ส่งเสริมการทำงานหรือสนับสนุนช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา เช่น ถ้าลักษณะงานของผู้ใต้บังคับบัญชาคงเดิม และไม่ชัดเจน ผู้นำควรจะให้ความกระจ่างให้ได้

เค้าโครงของทฤษฎีเป็นดังนี้

ทฤษฎีทั้ง 3 นี้ เป็นแนวทางอย่างหนึ่งของการกระทำของผู้นำ ในการพัฒนาตน ให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ความสามารถสนใจในงาน หรือเต็มใจที่จะทำงานร่วมกัน

3. ชีวิตของนักศึกษาพยาบาล

จากประสบการณ์ในการเป็นนักศึกษาพยาบาล และประสบการณ์การสอนนักศึกษาพยาบาลของผู้วิจัย พบว่า นักศึกษาพยาบาล เป็นผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งถือว่าอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น เมื่อเข้ามาศึกษาในวิชาชีพการพยาบาล นักศึกษาส่วนใหญ่จะพักอาศัยในหอพักที่ทางวิทยาลัยจัดไว้ให้ และมีนักศึกษาบางคนที่พักอยู่นอกวิทยาลัย ซึ่งนักศึกษาทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของวิทยาลัย เช่น การแต่งกาย การเข้าและออกนอกวิทยาลัย เป็นต้น

การดำเนินชีวิตประจำวันของนักศึกษาพยาบาลที่อาศัยอยู่ในหอพักของวิทยาลัย จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของหอพัก โดยมีการกำหนดวัน เวลา เข้าและออก หากนักศึกษากระทำผิดกฎระเบียบใด ๆ ก็จะมีมาตรการในการลงโทษของแต่ละวิทยาลัย นักศึกษามาจากที่ต่าง ๆ ต้องมาอาศัยอยู่รวมกัน จึงต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของวิทยาลัยพยาบาล เช่น เพื่อน รุ่นที่ รุ่นน้อง คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ กฎระเบียบต่าง ๆ บริเวณหอพัก รวมทั้งด้านการเรียน ทำให้นักศึกษาบางคน อาจเกิดภาวะเครียดได้

ด้านการเรียน การเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ มีทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ การเรียนการสอนภาคทฤษฎี มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การสอนแบบบรรยาย การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก การสอนแบบให้คิดอย่างมีวิจารณญาณ การสาธิต การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง ฯลฯ ส่วนการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษา จะขึ้นฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย และออกฝึกในชุมชน ช่วงเวลาในการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย มีทั้งเวรเช้า (เวลา 08.30 - 16.30 น.) เวรบ่าย (เวลา 16.30 - 00.30 น.) เวรคืน (เวลา 00.30 - 08.30 น.) การศึกษาภาคปฏิบัติกระทำควบคู่ไปกับการศึกษาภาคทฤษฎี บางแห่งจะจัดเวลาเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างละครึ่งวัน บางแห่งเรียนทฤษฎีเต็มวัน 3 วัน ฝึกภาคปฏิบัติ 2 วัน ในการฝึกภาคปฏิบัตินั้น ตอนเย็นก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงาน 1 วัน นักศึกษาจะต้องขึ้นไปบนหอผู้ป่วย เพื่อศึกษาผู้ป่วยที่ได้รับมอบหมาย เกี่ยวกับประวัติ อาการและอาการแสดง แผนการรักษาของแพทย์ ผลการตรวจจากห้องปฏิบัติการ และโรค แล้วนำมาวางแผนการพยาบาลผู้ป่วย พร้อมทั้งเขียนแผนการให้การพยาบาลต่อไป สำหรับการฝึกปฏิบัติงานในชุมชนนั้น นักศึกษาอาจจะฝึกในสถานีนามัย หรือโรงพยาบาลชุมชน แล้วจะมีคณาจารย์ในวิทยาลัยออกนิเทศนักศึกษาเป็นระยะ ๆ

ด้านกิจกรรมนักศึกษา ภายในวิทยาลัยจะมีองค์การนักศึกษา หรือสโมสรนักศึกษา ซึ่งจะมีผู้นำนักศึกษาเข้าไปบริหารจัดการ และจะมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมที่ปฏิบัติ สืบต่อกันมาจนเป็นประเพณีของนักศึกษา กิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ กิจกรรมของชมรม กิจกรรมประจำท้องถิ่น ฯลฯ

ด้านการพักผ่อนหย่อนใจ นักศึกษาอาจจะพักผ่อน โดยการนั่งเล่นบริเวณสวนหย่อม ดูโทรทัศน์ ฟังเพลง เล่นดนตรี หรือออกกำลังกายเล่นกีฬา นอกจากนี้ยังสามารถออกนอกวิทยาลัยได้ บางวิทยาลัยให้ออกนอกบริเวณได้ในวันธรรมดาหลังเลิกเรียน แต่บางวิทยาลัยให้ออกได้เฉพาะในวันหยุดเท่านั้น ทั้งนี้นักศึกษาต้องเข้าและออกนอกวิทยาลัย ตามเวลาที่กำหนด

ด้านการรับประทานอาหาร ทางวิทยาลัยจะมีอาหารครบทั้ง 3 มื้อ สำหรับนักศึกษา นอกจากนี้ถ้านักศึกษาริเริ่มแคว่ขาย และเวรตักจะมีอาหารว่างให้ด้วย นักศึกษาจะต้องเข้ามารับประทานอาหารตามเวลาที่กำหนดไว้

ด้านการติดต่อสื่อสาร นักศึกษาสามารถใช้บริการโทรศัพท์ทางไกลและไกลสาธารณะ ที่ทางวิทยาลัยจัดหาไว้ให้

4. การเสริมสร้างภาวะผู้นำในนักศึกษาพยาบาล

ทูลสุข หิงคานนท์ (2539) กล่าวว่า สถาบันการศึกษาพยาบาล มีแนวทางในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพทั้งเชิงวิชาการ และเชิงวิชาชีพให้เป็นที่ต้องการของสังคม ดังนั้นในสถาบันการศึกษาพยาบาลจึงจำเป็นต้องพัฒนา และจัดสภาวะแวดล้อมให้นักศึกษาได้แสดงออกซึ่งภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับวิชาชีพ ดังนี้

4.1 จัดบรรยากาศของการเรียนการสอน ให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งหมายถึง การจัดการเรียนการสอนนั้น ครูจะไม่เป็นผู้ป้อนให้แต่ฝ่ายเดียว นักศึกษาจะต้องไม่หาความรู้ในสิ่งที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในวิชาชีพ และการเรียนรู้นั้นจะเป็นสิ่งใหม่ ๆ ที่นักศึกษาไม่เคยได้รับมาก่อน นอกจากนี้ครูจะต้องเป็นผู้กระตุ้นให้นักศึกษาได้มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ โดยมอบบทเรียนที่ทำทลายความรู้และความอยากรู้ เพื่อเขานำผลจากการเรียนไปใช้ในการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมได้

4.2 จัดการเรียนการสอนในลักษณะการแก้ปัญหามากกว่าการท่องจำ เพื่อพัฒนาระบบการคิด และการหาข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ปัญหา และแก้ปัญหาอย่างถูกต้อง เมื่อนักศึกษามีการแก้ปัญหาที่ผิดไปจากแนวทางที่กำหนด ครูต้องมีหน้าที่ในการชี้แนะเท่านั้น จะไม่มีการตำหนิ

อย่างเด็ดขาด ครูจะต้องให้กำลังใจและกระตุ้นให้นักศึกษาได้หาความรู้เพิ่มเติม และประสานงานระหว่างกลุ่มนักศึกษาด้วยกัน มีการเฝ้าระวังและตรวจสอบเหตุการณ์ที่ผิดปกติได้ และหาแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอ

4.3 สร้างความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในตัวนักศึกษาอยู่เสมอ โดยการมอบหมายงานและอำนาจการตัดสินใจให้นักศึกษาได้จัดกิจกรรมกลุ่ม เพื่อการพัฒนาทักษะและความรับผิดชอบ และครูจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้ให้กำลังใจที่ดี เพื่อให้นักศึกษาที่ได้รับมอบหมายสำเร็จ เมื่องานสำเร็จครูจะต้องให้กำลังใจ และสร้างความมั่นใจในการกระทำที่ถูกต้องด้วยความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

4.4 เน้นการดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ตามขั้นตอนที่ถูกต้องมากกว่าการพิจารณารายละเอียดของสิ่งที่จะทำ ครูจะต้องชี้แนะแนวทางการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นระบบกระบวนการ เพื่อให้นักศึกษาได้เข้าใจขั้นตอนการดำเนินการมากกว่าการจํารายละเอียดในแต่ละขั้นตอน โดยไม่ได้เห็นงานที่ต้องทำตลอดทั้งกระบวนการ เพราะการเข้าใจกระบวนการทำงานที่ต่อเนื่องกัน จะทำให้เกิดความมั่นใจในการทำงาน และสามารถเป็นผู้นำกลุ่มในการปฏิบัติงานได้อย่างสำเร็จ

4.5 สร้างค่านิยมของการทำงานเป็นทีม การทำงานเป็นทีมจะก่อให้เกิดผู้นำ ผู้ตาม ขึ้นเองโดยอัตโนมัติ เพราะทีมงานจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้นำทีม ดังนั้นครูจึงต้องเน้นการมอบหมายงานเป็นทีม และติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด

5. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนักศึกษา

นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไปอยู่ในระหว่างวัยรุ่นตอนปลายและผู้ใหญ่ตอนต้น เป็นคนที่มีพลังกำลังและความคิด มีความสนใจและต้องการอยากรู้อยากเห็น นักศึกษาส่วนมากจึงมีความพร้อมอย่างเต็มที่ ทั้งในด้านการเรียนรู้ และการทำงานอย่างเข้มแข็งอดทนด้วยอุดมการณ์และความบริสุทธิ์ใจ กิจกรรมนักศึกษาที่มีหลายประเภท เช่น กิจกรรมวิชาการ กีฬา ศิลปะและวัฒนธรรม เป็นต้น สามารถตอบสนองความสนใจ และความต้องการส่วนตัวของนักศึกษา ซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี การทำกิจกรรมทำให้นักศึกษาเกิดทั้งการเรียนรู้ ทักษะและประสบการณ์อย่างมากมาย ซึ่งทักษะและประสบการณ์หลายอย่าง ไม่สามารถเรียนได้ในชั้นเรียน กิจกรรมนักศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการของนักศึกษา ทั้งทางด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกายและจิตใจ สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ จึงได้ให้การสนับสนุน และส่งเสริมให้นักศึกษาจัดกิจกรรมนักศึกษาประเภทต่าง ๆ มาเป็นเวลานาน (สำเนา ราชศิลป์, 2538)

สำเนาฯ ขจรศิลป์ (2538) กล่าวว่า กิจกรรมนักศึกษา เป็นกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยตรง นักศึกษาร่วมกันจัดขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของนักศึกษาเอง

มณฑาทิพย์ ไชยศักดิ์ (2539) กล่าวว่า "กิจกรรมนักศึกษา" มีชื่อเรียกต่าง ๆ กันไป เช่น กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมนักศึกษาและครู กิจกรรมนอกหลักสูตร กิจกรรมนักศึกษา กิจกรรมร่วมหลักสูตร กิจกรรมพิเศษ กิจกรรมนอกชั้นเรียน เป็นต้น ถึงแม้ว่าจะมีชื่อเรียกต่างกันออกไป แต่วิธีการปฏิบัตินั้นเหมือนกัน มีวัตถุประสงค์และการดำเนินการเช่นเดียวกัน คือ เป็นกิจกรรมที่จัดทำขึ้น นอกเหนือไปจากกิจกรรมในหลักสูตร กิจกรรมประเภทนี้ไม่มีการบังคับให้นักศึกษาทุกคนต้องเข้าร่วมกิจกรรม แต่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เลือก และสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัด ความต้องการ และความสนใจของนักศึกษาแต่ละคน

กิจกรรมนักศึกษาเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อเป็นส่วนเสริมการเรียนการสอนในหลักสูตร ทำให้หลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนา ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อีกทั้งยังช่วยให้นักศึกษาพัฒนาภาวะผู้นำในตนเองได้

มณฑาทิพย์ ไชยศักดิ์ (2539) และ สำเนาฯ ขจรศิลป์ (2538) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์สำคัญๆ ประการต่างๆ ของกิจกรรมนักศึกษาต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมนักศึกษา

1. เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกฝนการคิดอย่างมีอิสระภายใต้เหตุผล การตัดสินใจ ความสามารถในการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยลำพัง การวางแผน การแก้ปัญหา การมีวินัย ทำให้เกิดความสามัคคีรักหมู่คณะ รักสถาบัน ตลอดจนฝึกการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี
2. เพื่อส่งเสริมความสนใจ ความต้องการ และความสามารถของนักศึกษารายบุคคล โดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาเลือกเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมต่าง ๆ ได้อย่างเสรี
3. เพื่อส่งเสริมให้จุดมุ่งหมายทางการศึกษา (Educational Domain) ได้พัฒนาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยเฉพาะด้านจิตพิสัย ซึ่งได้แก่ ค่านิยมและนิสัยอันดีงามต่างๆ เช่น ความสามัคคี ความเสียสละ ฯลฯ
4. เพื่อส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพราะช่วงวัยของนักศึกษาอยู่ในวัยรุ่น เป็นวัยที่มีศักยภาพสูง มีพลังอิสระมากมาย
5. เพื่อเตรียมนักศึกษาและส่งเสริมสมรรถนะในการเข้าสังคม และฝึกตนให้สามารถอยู่ได้อย่างราบรื่นในสังคมประชาธิปไตย
6. เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาพัฒนาด้านการค้นคว้าความรู้ที่สนใจ อย่างกว้างขวางลึกซึ้งโดยอิสระ อีกทั้งยังเสริมสร้างความรู้ และประสบการณ์ทางด้านวิชาการให้แก่นักศึกษา และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคม

7. เพื่อพัฒนานักศึกษาทางด้านสังคม อารมณ์ ร่างกาย และจิตใจ รวมทั้งความสามารถพิเศษของนักศึกษา

8. เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาได้รู้จักทำนุบำรุงศิลปประเพณีและวัฒนธรรมไทย

9. เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีงามของนักศึกษาระหว่างชั้นปี และระหว่างครู อาจารย์ และนักศึกษา อันเนื่องมาจากการทำงาน และรับผิดชอบร่วมกัน

มณฑาทิพย์ ไชยศักดิ์ (2539) และ สำเนาฯ ขจรศิลป์ (2538) ได้แบ่งประเภทของกิจกรรมนักศึกษา ไว้ดังนี้

ประเภทของกิจกรรมนักศึกษา

มณฑาทิพย์ ไชยศักดิ์ (2539) กล่าวว่า กิจกรรมนักศึกษา ไม่มีสูตร หรือแบบฉบับตายตัว สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความต้องการและความเหมาะสมของสถาบันและสังคมนั้น ๆ โดยมากกิจกรรมที่จัดขึ้น มี 2 ประเภท ได้แก่ กิจกรรมด้านการปกครอง และกิจกรรมด้านการเรียน

กิจกรรมด้านการปกครอง ได้แก่ กิจกรรมสภานักศึกษา คณะกรรมการนักศึกษา จัดเป็นกิจกรรมสำคัญที่เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมอื่น ๆ ทำหน้าที่เหมือนผู้แทนนักศึกษาทั้งหมด

กิจกรรมด้านการเรียน ได้แก่ กิจกรรมที่จัดขึ้นเสริมให้การเรียนดีขึ้น ได้แก่ การจัดชมรมต่าง ๆ ซึ่งแบ่งได้หลายลักษณะ เช่น แบ่งตามเนื้อหาวิชา ได้แก่ ชมรมวิชาการ ชมรมผู้รักภาษา ฯลฯ หรือแบ่งตามกลุ่มวิชา เช่น ชมรมศิลปวัฒนธรรม ชมรมผู้รักวิชาชีพพยาบาล ฯลฯ แต่ละชมรมจะถูกจัดตั้งตามความสนใจของนักศึกษาและความต้องการของสถาบัน

แต่สำเนาฯ ขจรศิลป์(2538) ได้แบ่งประเภทของกิจกรรมนักศึกษาเป็น 7 ประเภท ได้แก่

1. กิจกรรมส่วนกลาง เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางของนักศึกษา เป็นฝ่ายควบคุม และให้การสนับสนุนกิจกรรมส่วนอื่น ๆ อีกด้วย โดยทั่ว ๆ ไป กิจกรรมประเภทนี้จะแบ่งออกเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร ซึ่งทำหน้าที่บริหาร และฝ่ายสภานักศึกษา ซึ่งทำหน้าที่นิติบัญญัติ องค์กร กิจกรรมประเภทนี้ได้แก่ องค์กรนักศึกษา ศูนย์ศึกษานักศึกษาหรือสโมสรนักศึกษา

2. กิจกรรมวิชาการ เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่มุ่งเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ทางด้านวิชาการให้แก่ นักศึกษา เช่น การฝึกอบรมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

3. กิจกรรมกีฬา เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนานักศึกษาทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ ตลอดจนทักษะในกีฬา การฝึกซ้อมกีฬา นอกจากจะให้นักศึกษาเกิดทักษะในกีฬาและให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว ยังทำให้นักศึกษามีร่างกายแข็งแรง การแข่งขันกีฬาเป็นการฝึกนักศึกษาให้มีใจเป็นนักกีฬาด้วย กิจกรรมนักศึกษาประเภทนี้ ได้แก่ กีฬาประเภทต่าง ๆ เช่น กรีฑา บาสเกตบอล กีฬาทางน้ำ เป็นต้น

4. กิจกรรมศิลปวัฒนธรรม เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมความรู้และประสบการณ์ ให้แก่นักศึกษาทางด้านศิลปวัฒนธรรม เช่นกิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนา ศิลปการแสดง ศิลปะการพูดและดนตรี เป็นต้น นักศึกษาแทบทุกสถาบันได้จัดกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมขึ้นเป็นประจำทุกปี เช่น การไหว้ครู และลอยกระทง เป็นต้น

5. กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ หมายถึง การที่ผู้เรียนปฏิบัติการณ์เพื่อการเรียนรู้และการเพิ่มพูนประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่นักศึกษากระทำเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น หรือสร้างถาวรวัตถุที่เป็นสาธารณสมบัติ โดยทั่วไปนักศึกษาจะออกไปพัฒนาชุมชนในถิ่นทุรกันดารยากไร้ ส่วนการช่วยเหลือประชาชนในเมืองก็จะเป็นประชาชนที่อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม ให้ความรู้แก่ประชาชนด้านสุขภาพ เพื่อช่วยให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

6. กิจกรรมนันทนาการ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ความสนุกสนานและเพลิดเพลินแก่นักศึกษา กิจกรรมประเภทนี้ ได้แก่ การจัดงานสังสรรค์ การจัดงานเต้นรำ เป็นต้น

7. กิจกรรมการเมือง เป็นกิจกรรมที่นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น หรือแสดงออกซึ่งอาจเป็นการคัดค้าน หรือการสนับสนุนต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ของสังคม เช่น การคัดค้านการขึ้นค่าโดยสารรถประจำทาง การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร เป็นต้น

หลักสำคัญในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนักศึกษา (มณฑาทิพย์ ไชยศักดิ์, 2539)

1. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการจัดการดำเนินงานอาจใช้วิธีเยี่ยมมหาวิทยาลัย หรือสถาบันอื่น ๆ ที่มีประวัติการจัดที่มีคุณภาพ เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค และวิธีการแก้ไข
2. พิจารณาความพร้อมของสถาบัน โดยเฉพาะด้านอาคารสถานที่ การเงิน ความต้องการของชมรม ความสามารถของอาจารย์ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ
3. โครงการเสริมหลักสูตรทุกโครงการ ต้องเกิดจากความต้องการของนักศึกษาเป็นหลัก
4. นักศึกษาต้องมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทุกครั้ง โดยสถาบันเป็นผู้อำนวยความสะดวก ในเรื่องต่าง ๆ
5. กิจกรรมทุกกิจกรรมต้องมีวัตถุประสงค์ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้
6. เปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมตามความสามารถ ไม่บังคับ และให้โอกาสเท่าเทียมกัน
7. ผู้บริหาร คณาจารย์ และนักศึกษา ต้องระลึกเสมอว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากิจกรรมในหลักสูตร
8. ควรมีหน่วยงานประชาสัมพันธ์กลาง ทำหน้าที่ติดต่อสื่อสารระหว่างผู้บริหาร คณาจารย์ และนักศึกษา รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

9. กิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ควรกำหนดให้แน่นอนตลอดปี แต่สามารถยืดหยุ่นได้
10. ควรมีการประเมินผลเป็นระยะ ๆ

ประโยชน์ของกิจกรรมนักศึกษา (มณฑาทิพย์ไวยศักดิ์, 2539)

กิจกรรมนักศึกษาก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ ดังนี้

1. นักศึกษาได้ฝึกฝนการเป็นผู้ทำที่ดี และเป็นผู้ตามที่มีความสุข
2. นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
3. เสริมสร้างให้เกิดความเจริญงอกงามพัฒนา (Mature) ทั้งกาย จิต วิญญาณ ทำให้เป็นคนทันสมัย ทันการ และทันเทคโนโลยี
4. ช่วยให้นักศึกษาใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
5. ฝึกให้ทำงานเป็น มีความสามัคคีในหมู่คณะ และรักสถาบัน
6. ฝึกการมีระเบียบวินัย สร้างอุปนิสัยที่ดีที่สังคมยอมรับ
7. สร้างเสริมความเข้าใจ และความสัมพันธ์อันดี ระหว่างผู้บริหาร คณาจารย์ และนักศึกษา ตลอดจนชุมชน
8. เป็นเครื่องมือที่ดี ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์
9. ช่วยทำให้หลักสูตรสมบูรณ์ขึ้น

โดยสรุปแล้ว ภาวะผู้นำในนักศึกษาพยาบาลเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีความพร้อมในตัวของนักศึกษาพยาบาลทุกคน ซึ่งสามารถพัฒนาเสริมสร้างให้เกิดขึ้นได้ โดยการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งควรมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งสถาบันการศึกษาพยาบาล จะต้องเอื้ออำนวย และส่งเสริมศักยภาพของความเป็นผู้นำที่มีในตัวของนักศึกษาให้แสดงออกมา ผู้นำนั้นเป็นพรแสวง หาใช่พรสวรรค์เพียงอย่างเดียวเท่านั้น และในวิชาชีพการพยาบาลจำเป็นที่จะต้องมีความพร้อมภาวะผู้นำอีกมาก เพื่อจรรโลงและพัฒนาวิชาชีพไปในทิศทางที่เหมาะสมต่อไป

6. สภาพแวดล้อมในสถานการศึกษา

ความเชื่อที่ว่า สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อมนุษย์นั้น มีมาเป็นเวลาช้านาน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของมนุษย์นั้น วิทยาการทางด้านจิตวิทยาและสังคมวิทยา ได้กล่าวถึง อิทธิพลของ

สภาพแวดล้อมที่มีต่อพฤติกรรมของมนุษย์ นักจิตวิทยาที่สนใจเกี่ยวกับอิทธิพลของสภาพแวดล้อม มีความเชื่อว่า พฤติกรรมของนักศึกษา มีส่วนสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษามาก พฤติกรรมที่ไม่ดี หรือ ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษา อาจเกิดจากสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีของสถาบัน อุดมศึกษา (ลำเนาวิ ขจรศิลป์, 2538)

ความหมายของสภาพแวดล้อมในสถาบันการศึกษา

ลำเนาวิ ขจรศิลป์ (2538) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมในสถาบันการศึกษา หมายถึง สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต และสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลสร้างขึ้น ในสถาบันการศึกษา

สุจิตา หงษาชาติ (2539) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมในสถาบันการศึกษา หมายถึง ลักษณะบางประการของสถาบันการศึกษา ตามการรับรู้ของนักศึกษา ซึ่งมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ และพฤติกรรมของนักศึกษา

นฤมล เกื่อนมา (2539) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมในสถาบันการศึกษา หมายถึง สภาพการณ์และลักษณะต่าง ๆ ภายในสถาบันที่นักศึกษารับรู้ได้ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ และ พัฒนาการทุกด้านของนักศึกษา

Chickering (1993) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมในสถาบันการศึกษา หมายถึง หลักสูตร การเรียนการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา กิจกรรมเสริมหลักสูตร แนวนโยบาย ของสถานศึกษา และบรรยากาศทางวิชาการ

ลักษณะสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนานักศึกษา (ลำเนาวิ ขจรศิลป์, 2538)

เนื่องจากสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการพัฒนานักศึกษามาก นักจิตวิทยาหลายท่าน จึงได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้และพยายามตั้งคำถามในแง่มุมต่าง ๆ เช่น สภาพแวดล้อมที่มี ลักษณะอย่างไรที่ช่วยพัฒนานักศึกษาทางการศึกษาเล่าเรียน การพัฒนาด้านจิต-สังคม การ ช่วยให้นักศึกษาสามารถศึกษาเล่าเรียนอยู่ในสถาบันจนสำเร็จการศึกษา และช่วยนักศึกษาที่มี ลักษณะอย่างไร Huebner (1983) ได้รวบรวมลักษณะต่าง ๆ ของสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ พัฒนานักศึกษาและช่วยสนับสนุนนักศึกษา ที่ปรากฏอยู่ในทฤษฎีและผลงานวิจัยต่าง ๆ ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. ความหลากหลายกับความเป็นลักษณะเดียวกัน (Heterogeneity / Homogeneity)

สภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษานั้น มีความหมายกว้างขวางมาก ซึ่งรวมทั้งสิ่งที่มีชีวิต ได้แก่ พืช สัตว์ และมนุษย์ สิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ อาคาร สถานที่ เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ และ สภาพการณ์ที่บุคคลสร้างขึ้น ได้แก่ ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบาย สภาพสังคม และวัฒนธรรม สภาพแวดล้อม

ที่มีความหลากหลาย (Heterogeneity) หมายถึง สภาพแวดล้อมซึ่งประกอบด้วยสภาพแวดล้อมย่อย ๆ ที่มีความแตกต่างกันมาก เช่น มหาวิทยาลัยที่ประกอบด้วยคณะต่าง ๆ ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งลักษณะเนื้อหาของวิชา วิธีการเรียนการสอน ตลอดจนความสนใจของอาจารย์และนักศึกษา เป็นต้น ส่วนสภาพแวดล้อมที่มีความเป็นลักษณะเดียวกัน (Homogeneity) หมายถึง สภาพแวดล้อมที่ประกอบไปด้วยสภาพแวดล้อมย่อยที่มีความแตกต่างกันน้อยมาก เช่น สถาบันอุดมศึกษาเฉพาะด้าน อันได้แก่ วิทยาลัยพลศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ และวิทยาลัยพยาบาล เป็นต้น เนื่องจากบุคคลเป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษา ถ้าพิจารณาเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคคลเพียงปัจจัยเดียว ก็มองเห็นได้ว่า สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) ซึ่งประกอบด้วย นักศึกษาที่มาจากหลายประเทศ หลายเชื้อชาติ มีวัฒนธรรมหลากหลาย ส่วนวิทยาลัยพลศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ และวิทยาลัยพยาบาล ซึ่งประกอบด้วย นักศึกษาไทยอย่างเดียว ก็มีสภาพแวดล้อมเป็นลักษณะเดียวกัน

แนวความคิดที่เกี่ยวกับความหลากหลายและความเป็นลักษณะเดียวกัน มีความเกี่ยวข้องกับความเหมาะสมระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อมของนักศึกษา ในสภาพแวดล้อมที่มีความเป็นลักษณะเดียวกัน นักศึกษาจะพยายามเลือกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมนั้น และพยายามปรับตนเองให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมนั้นด้วย เช่นบุคคลที่มีฝีมือทางศิลปะก็อาจเลือกเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยศิลปากร หรือวิทยาลัยนาฏศิลป์ พยายามปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษาแห่งนั้นด้วย เมื่อนักศึกษามีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมแล้ว ก็จะพยายามรักษาพฤติกรรม และความเชื่อของตนเอง Moos (1976) เรียกแนวโน้มนี้ว่า "การปรับให้มีความสอดคล้องมากยิ่งขึ้น" (Progressive Conformity) ส่วนนักศึกษาที่ไม่มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่มีความเป็นลักษณะเดียวกันมาก คือ มีความแตกต่างกับคนส่วนมาก ก็จะมี ความยากลำบาก มีความตึงเครียด ถ้าสามารถปรับตัวได้ก็จะสามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นได้ แต่ถ้าไม่ปรับตัวหรือไม่สามารถที่จะปรับตัวได้ ก็จะไม่สามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นได้

โดยทั่วไปนักศึกษาจะมีความพึงพอใจกับสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลาย เช่น มหาวิทยาลัยที่มีขนาดใหญ่ เพราะนักศึกษาสามารถแสวงหาสภาพแวดล้อมย่อย (คณะวิชา หรือสาขาวิชา) ที่มีความสอดคล้องกับตนเอง และมีโอกาสแสวงหาเพื่อนฝูงที่มีความคล้ายคลึงกับตนเองได้มาก

2. ความสมดุลระหว่างการสนับสนุนกับการท้าทาย (Support/Challenge Balance)

การสนับสนุน (Support) หมายถึง ความสัมพันธ์หรือประสบการณ์ที่ช่วยบรรเทาความตึงเครียด หรือการเสริมสร้างประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมตัวอย่างของการสนับสนุน ได้แก่ การให้ความเห็นอกเห็นใจ การดูแลเอาใจใส่ การได้รับความอบอุ่นจากผู้อื่น เป็นต้น นักศึกษาอาจได้รับการสนับสนุนจากการอยู่อาศัยกับบุคคลที่มีค่านิยมและลักษณะการ

ดำรงชีวิตที่คล้ายคลึงกันมาก การเรียนวิชาที่มีระดับความยาก-ง่าย ที่สอดคล้องกับระดับความสามารถของผู้เรียนและเป็นวิชาที่ผู้เรียนมีความชอบความสนใจก็ถือว่าการสนับสนุนอย่างหนึ่ง

การทำทหาย (Challenge) หมายถึง สภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดความตึงเครียด การท้าทายบางระดับก็ก่อให้เกิดการพัฒนาขึ้น สภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดการทำทหายนั้นรวมถึง ความเข้มงวด ความยุ่งยากสลับซับซ้อน ความคลุมเครือ ความเข้าใจได้ยาก ความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

3. การสนับสนุนจากสังคม (Social Support)

การสนับสนุนจากสังคมนั้นมีความหมายกว้างขวาง ซึ่งรวมถึงมิตรภาพ ความผูกพัน การรวมตัวของบุคคล ตลอดจนแหล่งทรัพยากรในสังคมที่สามารถให้การสนับสนุนแก่บุคคล

4. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment)

สภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถาบันอุดมศึกษา หมายถึง อาคาร สถานที่ และสิ่งก่อสร้างทั้งหมด สิ่งก่อสร้างที่มีอิทธิพลต่อนักศึกษามากที่สุด ได้แก่ หอพักนักศึกษา เพราะเป็นที่พักอาศัยซึ่งนักศึกษาต้องใช้เวลาอยู่ในหอพักมากกว่าอาคารอื่น ๆ

ปัญหาที่เกี่ยวกับความหนาแน่น หรือจำนวนนักศึกษาที่พักอาศัยในแต่ละห้องนั้น เป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับหอพักนักศึกษาในประเทศไทยมาก เช่น ห้องที่มีขนาด 4×5 เมตร ออกแบบให้นักศึกษาพักอาศัยจำนวน 4 คน ซึ่งนับว่ามีความหนาแน่นมากกว่าหอพักนักศึกษาในมหาวิทยาลัยอเมริกัน ซึ่งมีขนาดประมาณ 4×4 เมตร ออกแบบให้นักศึกษาพักอาศัยจำนวน 2 คน เมื่อจำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้นแต่จำนวนหอพักยังมีเท่าเดิม ห้องขนาด 4×5 เมตร ซึ่งมีขนาดเท่าเดิม แต่ได้จัดนักศึกษาพักอาศัยจำนวน 5 - 6 คน และบางครั้งอาจถึง 7 คน โดยเปลี่ยนจากการใช้เตียงชั้นเดียวเป็นเตียงสองชั้น เพื่อให้สามารถบรรจุนักศึกษาอยู่ในห้องได้ ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องพักมีมากมาย แต่ปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ นักศึกษาไม่สามารถพักผ่อนอย่างเพียงพอกับความต้องการ และไม่มีสมาธิที่จะอ่านหนังสือ

ปัญหาที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่สำคัญที่เกิดขึ้นในสถาบันอุดมศึกษาไทย ได้แก่ การระบายอากาศ ทิศทางลม ทิศทางของแสงแดด สถานที่ตั้งของอาคาร ความสะอาด และมาตรการการรักษาความปลอดภัย เป็นต้น เนื่องจากประเทศไทยตั้งอยู่ในบริเวณที่มีอากาศร้อน อาคารบางหลังอาจมีปัญหาที่เกี่ยวกับการออกแบบก่อสร้าง เช่น การระบายอากาศ ทิศทางลม ทิศทางของแสงแดด ซึ่งทำให้ภายในห้องมีอากาศร้อนอบอ้าว จึงทำให้มีผลกระทบต่อการทำงาน และการพักผ่อนของบุคคล นอกจากนั้นอาคารที่ตั้งอยู่ใกล้กับถนนที่มีการจราจรหนาแน่น ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมอื่น ๆ เช่น เสียง อากาศเป็นพิษ ซึ่งมีผลต่อสภาพร่างกาย และประสิทธิภาพการทำงาน ofบุคคล สำหรับปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการอาคาร อันได้แก่

การรักษาความสะอาด และ มาตรการการรักษาความปลอดภัย ก็เป็นปัญหาที่สำคัญ หอพัก บางแห่งขาดการดูแลในเรื่องความสะอาดทั้งห้องน้ำและห้องนอน ย่อมมีผลกระทบต่อ สุขภาพของนักศึกษา นอกจากนั้นหอพักที่มีขนาดใหญ่มีความสูงมาก โดยทั่วไปยังขาดมาตรการ ที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยในกรณีที่เกิดอัคคีภัย ซึ่งมีผลโดยตรงต่อชีวิตนักศึกษา

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ ซึ่งได้มีผู้วิจัยท่านอื่น ๆ ทำการ ศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังนี้คือ

สุพร รุ่งเรือง (2520) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบลักษณะความเป็นผู้นำ ของนักเรียนนายร้อย จปร. ชั้นปีสุดท้าย และนิสิตชายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยชั้นปีสุดท้าย ปีการศึกษา 2520 โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการเป็นผู้นำ ลักษณะความเป็นผู้นำที่ ศึกษา มี 4 แบบ คือ แบบเสรีนิยม แบบประชาธิปไตย แบบอัตนิยม-ยอมตาม และแบบ อัตนิยม-ก้าวร้าว กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนนายร้อย จปร. และนิสิตชายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีสุดท้าย รวม 462 คน วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวกับวิธีของต้นแดน ผลการวิจัยมีดังนี้ คือ นักเรียนนายร้อย จปร. และนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยรวม 4 กลุ่ม และแยกเป็นรายกลุ่มต่างก็มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยสูงที่สุด และมีลักษณะ ความเป็นผู้นำทั้ง 4 แบบไม่แตกต่างกัน

ยุวดี วัฒนานนท์ (2521) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะความเป็นผู้นำ ของนักศึกษาพยาบาลในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ ความวิตกกังวล มโนภาพแห่งตน ความคิดสร้างสรรค์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และลักษณะความเป็นผู้นำ ระหว่างกลุ่มผู้นำและกลุ่มผู้ตาม โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีสุดท้ายจาก โรงเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล และคณะพยาบาลศาสตร์ในกรุงเทพมหานครจำนวน 5 แห่ง ปีการศึกษา 2521 จำนวน 426 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษากลุ่มผู้นำทั้งหมดมีลักษณะ ความเป็นผู้นำสูงกว่านักศึกษากลุ่มผู้ตามทั้งหมดอย่างมีนัยสำคัญ ไม่พบความแตกต่างของ คะแนนลักษณะความเป็นผู้นำระหว่างนักศึกษาหลักสูตรอนุปริญา กับนักศึกษาหลักสูตร ปริญาทั้งในกลุ่มผู้นำและกลุ่มผู้ตาม นักศึกษากลุ่มผู้นำมีความวิตกกังวลต่ากว่านักศึกษากลุ่ม ผู้ตามทั้งหมดอย่างมีนัยสำคัญ นักศึกษาในหลักสูตรปริญญามีความวิตกกังวลต่ากว่านักศึกษา หลักสูตรอนุปริญาอย่างมีนัยสำคัญทั้งในกลุ่มผู้นำและกลุ่มผู้ตาม นักศึกษากลุ่มผู้นำทั้งหมดมี มโนภาพแห่งตนสูงกว่านักศึกษาหลักสูตรอนุปริญาในกลุ่มผู้ตามอย่างมีนัยสำคัญ ไม่พบความแตกต่าง

อย่างมีนัยสำคัญของกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มของตัวแปรความคิดสร้างสรรค์ และไม่พบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างกลุ่มผู้นำทั้งหมดกับกลุ่มผู้ตามทั้งหมดอย่างมีนัยสำคัญ แต่พบว่า นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักศึกษาหลักสูตรอนุปริญญาอย่างมีนัยสำคัญ

เกรียงไกร ธรรมลักขณา (2524) ได้ศึกษาลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาและเปรียบเทียบลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษาชายและหญิง แต่ละวิทยาลัยและรวมในทุกวิทยาลัยพลศึกษา โดยใช้เครื่องมือแบบประเมินความสามารถในการเป็นผู้นำ (The Leadership Ability Evaluation) ซึ่งสร้างโดย รัสเซล เอ็น คาสเซล (Russel N. Cassel) และ เอ็ดเวิร์ด เจ. สแตนนิค (Edward J. Stanick) ลักษณะความเป็นผู้นำที่ทำการศึกษามี 4 แบบ คือ แบบประชาธิปไตย แบบเสรีนิยม แบบอัตนนิยมยอมตาม แบบอัตนนิยมก้าวร้าว กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาวิชาเอกพลศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยพลศึกษาปีที่ 2 ภาคปกติ ปีการศึกษา 2524 จำนวน 700 คน การวิเคราะห์หรือผลใช้วิธีการหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที (t-test) ผลการวิจัย คือนักศึกษาทุกวิทยาลัยพลศึกษา มีลักษณะความเป็นผู้นำทั้ง 4 แบบ ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยสูงที่สุด แบบอัตนนิยมยอมตามลำดับที่ 2 แบบเสรีนิยมลำดับที่ 3 แบบอัตนนิยมก้าวร้าวลำดับที่ 4 นักศึกษาชายกับหญิง มีลักษณะความเป็นผู้นำทั้ง 4 แบบไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษากลุ่มรุนแรง มีความเกี่ยวข้องกับเพศ คือนักศึกษาชายส่วนมากเป็นแบบอัตนนิยมก้าวร้าว ส่วนนักศึกษาหญิงส่วนมากเป็นแบบเสรีนิยม .

ประภา คงนุ่น (2527) ได้ศึกษาลักษณะผู้นำของนักศึกษาวิทยาลัยครูวิชาเอกพลศึกษา และเปรียบเทียบลักษณะผู้นำระหว่างนักศึกษาชายกับหญิง โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการเป็นผู้นำ เช่นเดียวกับ ฟอง เกิดแก้ว ลักษณะผู้นำที่ศึกษามี 4 แบบ เช่นเดียวกัน ผลการวิจัย คือ นักศึกษาวิทยาลัยครู วิชาเอกพลศึกษา มีลักษณะผู้นำเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ แบบประชาธิปไตยลำดับที่ 1 แบบเสรีนิยมลำดับที่ 2 แบบอัตนนิยมยอมตามลำดับที่ 3 แบบอัตนนิยมก้าวร้าวลำดับที่ 4 และนักศึกษาชายกับหญิง วิชาเอกพลศึกษา มีลักษณะผู้นำทั้ง 4 แบบ ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

อุทัย ทันตสุวรรณ (2527) ได้ทำการสำรวจลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนรวมเหล่า เพื่อศึกษาลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนแต่ละเหล่า จำแนกตามเหล่าที่สังกัด เปรียบเทียบลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนรวมเหล่าในแต่ละเหล่า โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,000 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบวัดคุณลักษณะของทหารและตำรวจด้านผู้นำ สร้างโดย รองศาสตราจารย์

ประกอบ กรรมสุด และ รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนรวมเหล่าทั้ง 3 เหล่า และตำรวจ มีมิติคุณลักษณะอยู่ในเกณฑ์เหนือปานกลางถึงค่อนข้างสูง ลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนรวมเหล่ากับลักษณะความเป็นผู้นำของค่าปกติ วิสัยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกลักษณะของทหารบก ทหารเรือ และทหารอากาศ สำหรับในส่วนของตำรวจลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษารวมเหล่า กับลักษณะความเป็นผู้นำของค่าปกติวิสัย ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ในทุกลักษณะ สำหรับลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนรวมเหล่าในส่วนของกรมตำรวจ กับลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในเกือบทุกลักษณะ นอกจากลักษณะของความซื่อสัตย์สุจริต นักเรียนรวมเหล่ามีลักษณะด้านนี้สูงกว่านักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วันทนา ถิ่นกาญจน์ (2539) ทำการศึกษาสมรรถนะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์โดยมีการดำเนินการวิจัยตามเทคนิคเดลฟาย ดังนี้คือ มีการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้นำทางการพยาบาลของประเทศไทย ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาพยาบาล ผู้เชี่ยวชาญทางการบริหารการพยาบาล และผู้เชี่ยวชาญทางการปฏิบัติการพยาบาล จำนวน 21 ท่าน ใช้แบบสอบถามจำนวน 3 รอบ รอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด รอบที่ 2 และ 3 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยคำนวณหาค่ามัธยฐาน ฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สมรรถนะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ประกอบด้วยสมรรถนะหลัก 8 สมรรถนะ คือ 1) บุคลิกภาพ 2) ความรู้และสติปัญญา 3) สมรรถนะเชิงวิชาชีพ 4) สมรรถนะเชิงบริหาร 5) สมรรถนะเชิงจริยธรรม 6) สมรรถนะเชิงการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม 7) สมรรถนะเชิงธุรกิจ และการตลาด 8) สมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ

ซึ่งสมรรถนะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ ของบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์ ทั้ง 8 สมรรถนะ ประกอบด้วยสมรรถนะย่อย 95 รายการ เป็นสมรรถนะภาวะผู้นำที่มีความจำเป็นในระดับมากที่สุด 50 รายการ และเป็นสมรรถนะภาวะผู้นำที่มีความจำเป็นในระดับมาก 45 รายการ

Hams, N.A. (1988) ได้ทำการวิเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล มีผู้ตอบแบบสอบถาม 207 คน ซึ่งใช้การรวบรวมข้อมูล และการสัมภาษณ์ ในผู้นำทางการพยาบาล 4 คน ตัวแปรที่ได้พิจารณาในการวิจัยนี้ ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล และลักษณะของวิชาชีพ ผลกระทบของสมาชิกในครอบครัวที่เอาใจใส่ในภาวะผู้นำ

ขอบเขตขององค์การที่นำไปสู่การเป็นผู้ชำนาญการ และระบบสนับสนุนในแต่ละบุคคล ผลของการสืบค้นลักษณะของผู้นำทางการพยาบาล คือ เป็นผู้หญิง เป็นบุตรคนแรก ได้รับการสนับสนุนจากบิดามารดา การแต่งงานตั้งแต่อายุอย่างน้อย 27 ขึ้นไป การศึกษาทางการพยาบาลในระดับปริญญาตรีหรือปริญญาโทเกรดเฉลี่ยสะสมมากกว่า 3.00 ขึ้นไป และมีการวางแผนในการศึกษาต่อ มีประสบการณ์ทางการพยาบาลอย่างน้อย 11 ปี เป็นสมาชิกในองค์การทางการพยาบาลอย่างน้อย 2 องค์การ และองค์การอื่น ๆ อย่างน้อย 2 องค์การ เลียนแบบภาวะผู้นำจากบิดาและมารดาแต่เลียนแบบบุคลิกลักษณะและอารมณ์ของบิดามากกว่ามารดา มีความอบอุ่นในครอบครัว มีความคาดหวังให้มีภาวะผู้นำในสามีและบุตร มีบทบาทในองค์การนักศึกษาขณะศึกษาในโรงเรียนและวิทยาลัย และเป็นสมาชิกในองค์การนักศึกษาพยาบาลแห่งชาติ มีพี่เลี้ยงทางการพยาบาลเป็นผู้หญิง ได้รับการสนับสนุนทางวิชาชีพจากผู้ร่วมในวิชาชีพการพยาบาล

Manfredi, C.M. (1994) ได้ศึกษาถึงการพิจารณาความแตกต่างระหว่างภาวะผู้นำกับการบริหารจัดการ และ เปรียบเทียบภาวะผู้นำในกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาพยาบาลในระดับปริญญาตรี ซึ่งมีความแตกต่างกันด้านความคิด การทบทวนเกี่ยวกับ 7 องค์ประกอบภายในสมาคมพยาบาลแห่งชาติ มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง 10 หน่วยกิต ใน 4 ภาคของประเทศ การวิเคราะห์ข้อมูลแสดงถึงภาวะผู้นำ ซึ่งรวมไว้ในองค์ประกอบของหลักสูตรในโปรแกรมการศึกษาระดับปริญญาตรี ความสำคัญของ 10 โปรแกรมการศึกษา ได้รับการวิเคราะห์ว่า มีการพัฒนาภาวะผู้นำค่อนข้างมากกว่าการเตรียมด้านการบริหารจัดการ

DeSimone, B.B. (1996) การวิจัยนี้เพื่อ สนับสนุนสมรรถนะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาพยาบาล โดยเข้าร่วมในทุกหลักสูตรของภาวะผู้นำทางการพยาบาล คณาจารย์ และนักศึกษาส่วนกันประเมิน แต่ละสมรรถนะ ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร การมีส่วนร่วม การยอมรับ การมอบหมาย การรับเข้าเป็นสมาชิก และการบรรลุผลสำเร็จ โดยใช้โครงร่างของสมรรถนะภาวะผู้นำ โครงร่างนี้จะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมระหว่างหลักสูตร เริ่มต้นหลักสูตรที่สมรรถนะการยอมรับ ซึ่งถือเป็นจุดอ่อน และจบลงด้วยคาร์บริสต์สมรรถนะ 6 สมรรถนะที่เป็นจุดแข็ง หลังจากจบหลักสูตรนี้ นักศึกษามีความพึงพอใจ และการวิจัยนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน สามารถส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะ และความพึงพอใจในการเข้าร่วมหลักสูตร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

